

מכתבים למערכת

בדין סיוע להפלה מלאכותית

לכבוד העורך!

אחד"ש כתר"ה,

תודה בעד גליון אסיא. אבקש רשות להעיר:

מי האדם שיכוא אחרי המלך, מאן מלכי רבנן, אמנם כל מקום שיש וכו' אין חולקין כבוד לרב, על כן אע"ז, אחרי בקשת המחילה, לומר שבמאמרו של הרב בעל נשמת אברהם שליט"א עיקר חסר לענ"ד.

כבוד הרב הכותב מתייחס לבעי' כבעיית איסור והיתר, שיש לדון לגבי' מבחינת ולפני עור או מסייע וכדומה. אבל יש כאן צד אחר, והוא דסוף סוף תחסר בעולם נפש ישראל, הוא וזרעו עד סוף כל הדורות, וקשה רציחה זו משל פרעה שפרעה מאבד מן העוה"ז וזה אף מן העוה"ב, כמו שאמרה מרים לעמרם (סוטה י"ב. ורש"י שם), והרי אף אם היתה מפלת מעצמה הי' רשאי לחלל שבת להצלת הולד, ואם הי' נמנע מלהציל יתכן דהי' עובר בלא תעמוד על דם רעך, ואיך אפשר להתיר לו להיות רוצח על ידי גרמא? יתכן שבאותה שעה יש לו דין רודף לדעת מקצת הראשונים, ואם רגיל בכך אף בכל זן יש מקום לומר דמיחייב מדין רודף.

ביקרא דאורייתא

צעיר הלוי

אביגדר נבנצל

לכבוד העורך

הגני מודה לכ"ת על האפשרות להגיב על מכתבו של כבוד הגר"א נבנצל שליט"א. מאד הצטערתי לראות שהגאון שליט"א כותב עלי כאילו היתרתי למרדים להיות רוצח, ועוד יותר הצטערתי ברמו שרמו כי גרמתי, ח"ו, לחילול השם. אך, בשום מקום במאמרי לא כתבתי שיהיה מותר למרדים להרדים אשה

יהודיה לשם ביצוע הפלה (כשאין היתר הלכתי לדבר). אדרבא, במפורש כתבתי
בסיכום המאמר, סע' א' ו-ד' – לאסור.

ולעצם הענין אם גם במקרה דנן יש חיוב להפסיד כל ממונו כדי שלא לעבור,
מצורך בזה המשך למאמרי שאקווה כי כ"ת יראה לנכון להדפיסו באסיא*.

בכבוד רב,

א. ס. אברהם

כבוד ידידי ויקרי הגר"א הלוי שליט"א נבנצל** ,

קראתי את מכתב מעכ"ת אל מערכת אסיא, וגם שמחתי לקרוא כי כת"ר מסכים
עם דבריו של פרופ' אברהם שליט"א שם. והרי הוא לא בא ח"ו להתיר את
האסור – לעשות הפלה באשה, מאן דכר שמיה! אלא הפרופ' אברהם ניגש
לשאלה אם הרופא מותר לו או אסור להרדים אשה אשר בכוונתה לעבור הפלה.
ועל זה הוא עונה דאסור, כיוון שיש כאן לפחות משום "ולפני עור", ותו לא.
והרי כדי שלא יעבור על לא תעשה נפסק בהלכה דיתן כל ממונו, כלומר את
עבודתו בבית החולים קודם שיעבור, ובספר חפץ חיים כלל א בבאר מים חיים
ס"ק י פוסק דאפילו על איסור דרבנן גם כן צריך ליתן כל אשר לו ולא לעבור,
ואף אם אין בו מעשה, כ"ש בנידון שלנו שיש בו מעשה, כלומר ההרדמה. ואין
הפרופ' אברהם נכנס בשאלה העקרונית, אם הוא יקרא בשם שותף לרופא
בהריגת העובר או רק עוזר ומסייע לו כדי שהלה יכול לעשות את ההפלה,
כלומר הוא עובר על לאו חמור זה של "ולפני עור". איך שיהיה הדבר הוא אסור,
וזה מה שכותב הפרופ' אברהם, ותבוא עליו ברכה שהוא נכנס לשאלה כאובה זו.

בכרה"ת ובידידות רבה,

הרב יהושע י. נויבירט

* ראה לעיל עמ' 62-67.

** בנוסף למכתב בעל ה"נשמת אברהם" הועבר למערכת מכתבו של הגר"י נויבירט
שליט"א אל הרב נבנצל שליט"א. ברשותם של הכותב ושל המקבל מובא מכתב זה כאן.
– העורך.

תגובת העורך:

דומני שעיקר הויכוח בין הגר"א נבנצל שליט"א ובין בעל ה"נשמת אברהם" שליט"א איננו על המסקנה ההלכתית. לכל הדעות, ברורה כאן המסקנה האוסרת שותפות או סיוע לאיבוד נפש מישראל.

הויכוח מתנהל לגבי שאלה אחרת לגמרי: האם מן הראוי לדון בסוגיה זו במאמר הלכתי כבעיית איסור והיתר שגרתית בלבד, או שמא מאחר וקיים כאן צד חמור של מאבד נפש מישראל, ואז, עצם הדיון¹ ע"פ כללי איסור והיתר של "לפני עור" ומסייע עלול, אולי, להמציט ח"ו מאיסור שפיכות דמים. דומני שעצם פירסום מכתבו של הגר"א נבנצל יחד עם התגובות המסכימות עם המסקנה ההלכתית הנחרצת, מונעים במידה רבה את הסכנה של הקלה וזלזול באיסור רציחה.

כמו כן, חובה עלינו לציין כי מאמריו של הפרופ' אברהם — "הרדמה לצורך ביצוע הפלה מלאכותית" (אסיא מ"ז-מ"ח) וכן מאמר ההמשך בחוברת זו — נמסרו טרם פרסומם לעיונו של הגרש"ז אויערבאך שליט"א אשר העיר את הערותיו בכתב ומסרן למחבר לקראת ההדפסה.

1. מעין זה ראה באגרות משה יו"ד ח"ב סי' קע"ד. "...אני אומר שכל המוסיף לפלפל ולהביא ראיות הוא כגורע..."

איידס בספר תהלים?

לכבוד העורך,

אני מודה לך עבור התדפיסים של "אסיא" עם התוכן המאלף והעמוד על "תיאור מפליא של חולי איידס בספר תהלים?".*
הטיפול בכעיה הוא יפה, אבל תרשה לי להעיר שלמרות שהתיאור במזמור ל"ח הוא התיאור ההולם ביותר שאני מכיר עבור איידס קליני, הרי התמונה אינה ספציפית ויכולה להתאים גם לכמה מחלות סיסטמיות קשות כגון: לפרה ("צרעת"), מחלות גרנולומטיות מסויימות כמו גרנולומה אינווינילי, עגבת, פיאמיה, ספטיסמיה, שחפת נפוצה, סכרת עם סיבוכים מרובים, זאבת אדמנתית נפוצה, פוליארתריטיס נודוזה, וסקוליטיס נפוצה ומחלות פטרייתיות נפוצות.

* אסיא מ"ז-מ"ח, כסלו תש"ז

מי שקורא את המאמר בקפדנות ירגיש בזאת אבל מי שלא מתעמק יכול לחשוב שאני מקבל את הציטוט מספר תהלים כספציפי.

בכבוד רב

פרופ' עלי דיוויס

ביה"ח "הדסה", עין כרם

"בן שמונה" – תיקון טעות בציטוט

לכבוד העורך,

אבקש להעיר על שיבוש קל, אך משמעותי, בציטוט שהובא במאמר "בן שמונה"¹. בעמ' 99 שם, מצוטט הירושלמי במסכת יבמות תוך השמטת מספר מילים חשובות.

במקום הציטוט החסר, במקור:

"... נוצר לשבעה, איתא חמי אם לשמונה

אינו חייה לא כ"ש לשבעה".

צריך להיות:

"נוצר לתשעה ונולד (לשמונה) לשבעה איתא

חמי אם לשמונה אינו חייה לא כ"ש לשבעה".

ללא המילים החסרות, הציטוט הינו חסר משמעות!

ייתכן כי נפלה כאן טעות דפוס, אך אבקשך להודיעני אם יש כאן ענין לשינוי

גירסא.

בכבוד רב

ד"ר יעקב וואלפיש

ניו-יורק.

תשובת העורך: אכן נפלה טעות דפוס בציטוט מתוך הירושלמי ואנו מודים לד"ר וואלפיש על עיונו והערתו.

1. הרב נריה גוטל, "בן-שמונה" – פשר שיטת חז"ל בנוגע לוולדות בני-שמונה. אסיא מה-מ עמ' 97-111.

טיפול פסיכותרפויטי – האם הבעיה רק "ייחוד"?

לכבוד העורך,

פרופ' משה הלוי ספירו במאמרו: "דיני ייחוד בטיפול פסיכותרפויטי" (אסיא מז-מח, עמ' 32-39), דן בשאלת איסור ייחוד של מטפל המתייחד עם מטופלתו, ונוטה להחמיר.

לאור תצפיות במכון סדנת אנוש בירושלים, בו אני משמש כיועץ תורני, אבקש להעיר מספר הערות.

דומני שבמאמרו לא טיפל הכותב בעיקר. המאמר דן בפרטים של דיני ייחוד הכרוכים בטיפול פסיכותרפויטי אך אינו דן כלל בשאלה העקרונית יותר – האם מותר לאיש להגיש עזרה וטיפול מסוג זה לאשה. זאת משתי סיבות:

א. שיטת הטיפול.

ב. "קדושים תהיו".

א. שיטת הטיפול הפסיכותרפויטי מבוססת על נבירה וחיתוט בעברו של האדם, ביצרו, תחושותיו ורגשותיו. זאת מתוך הנחה שמעשיו וכוונותיו של האדם מושפעים במידה רבה מיצרים קמאיים ודחפים מיניים (ע"פ פרויד). שיטה זו אינה מדגישה די הצורך את הבחירה החופשית ומתעלמת מאחריותו של האדם למעשיו. כן מתעלמת היא מרגשותיו הרוחניים ומגשמתו של האדם בכלל ושל היהודי בפרט. התפיסה היהודית אינה גורסת כי ההווה כפוף לעבר, כפי שמתארת הפסיכולוגיה המערבית. לכן עדיף כי מטפל ירא-שמים יימנע מעיסוק-יתר בנסתרות אלא ינסה לבנות אצל המטופל הווה המבוסס על נתוני ההווה תוך התויית דרך לעתיד. גישה כזו אינה עוסקת ביצרים או בעבר חשוך אלא מדגישה את החיובי. היא עוסקת באור כדי לגרש את החשיכה.

ב. "קדושים תהיו". אמנם נכון שדיני הקדושה וגדרי שמירת הצניעות נקבעו בכללים הלכתיים ברורים אשר חלילה לנו לסטות מהם, אך נוסף לאלו קיים מושג שהגדירו הרמב"ן היטב (ריש פר' קדושים) והוא שגם אדם השומר גדרי התורה ונזהר בהם יוכל להיחשב ל"נבל ברשות התורה". ניתן למצוא לבעיה פתרון הלכתי טוב בפרטים השונים של דיני ייחוד (וכותב המאמר אף מצביע עליהם במאמרו) אך הטיפול הפסיכותרפויטי, מצד עצמו, דורש קיומם של קשר, הבנה והזדהות עמוקים בין המטפל למטופלת, ולפיכך חורגת שאלה זו מדיני ייחוד של רופא, למשל. (עיין גם בפרק ג' מן המאמר הנ"ל). קשר מוצלח בין מטפל ומטופלת יגרור, כמעט תמיד, קירבה יתירה ותלות ריגשית של המטופלת במטפל, על כל הסבך העלול להיות כרוך בקשר מעין זה.

ובחז"ל: "זאת הנפש אשר עשו בחרן" (מדרש רבה, פר' לך לך) "...למה נאמר אשר עשו – א"ר הונא: אברהם היה מגייר את האנשים ושרה את הנשים". דבר זה תמוה – מדוע שרה היא המגיירת את הנשים? שהלא כדיני גירות בשו"ע יו"ד, סי' רסח, סע' ב-ג, מבואר שכדי לגייר אשה דרוש בי"ד של שלושה (כמו באיש המתגייר) והם אשר מודיעים לה מצוות קלות וחמורות (עיין שם סעיף ב, ובגמ' יבמות מז, ע"ב), ובפניהם מקבלת הגיורת על עצמה עול המצוות וטובלת (סעיף ג' ועיין גם בט"ז, שם ס"ק ט'). אם כך, מדוע נזכרה כאן שרה כמי שמגיירת את הנשים.

אולי נראה לפרש כי ודאי הוא שהגירות נעשתה בפועל ע"י אברהם ובית-דינו, אלא שהגירות כרוכה גם בלימוד מעמיק ובהבנת השקפת היהדות, ולא רק במצוות שמודיעים לה בזמן טבילתה. תפקיד זה מוטל היה על שרה. מובן שאין בכך כי אם סיוע קל לדיעה שקשר בין-אישי עמוק הקשור בדרך זו או אחרת לנפש, צריך שיחבצע בין אשה לרעותה דווקא.

מכל האמור לעיל נלע"ד כי קשה למצוא היתר לטיפול בין גבר לאשה ויש להמליץ על טיפול חד-מיני.
מובן שאין לנו לעשות אלא כל שיורונו גדולי הדור.

בכבוד רב,

אברהם פקטר.